

JULIANE KOKOTT
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA

Az ismertetés napja: 2008. december 18.¹

I – Bevezetés

1. A török csapatok 1974. évi inváziója óta Ciprus szigete két részre, a görög ciprusi déli és a török ciprusi északi részre szakadt. A Ciprusi Köztársaságot a nemzetközi közösség a nemzetközi jog értelmében államként ismeri el, és az *de jure* egész Ciprust képviseli, *de facto* azonban csak a sziget déli részét tartja ellenőrzés alatt. A északi részen a csak a Törökország által elismert Észak-Ciprusi Török Köztársaságot (a továbbiakban: ÉCTK) hozták létre².

2. Annak ellenére, hogy az Egyesült Nemzetek és az EU által támogatott újraegyesülésről szóló tárgyalások sikertelenül zárultak, a Ciprusi Köztársaság 2004-ben az Európai Unió tagja lett. A Csatlakozási Szerződéshez csatolt külön jegyzőkönyv révén a sziget azon részén, amely felett a Ciprusi Köztársaság nem gyakorol tényleges ellenőrzést, felfüggesztették a közösségi vívmányok alkalmazását.

3. A kettészakadás következtében mindkét népcsoport tagjai közül sokan menekülésre és lakóhelyük elhagyására kényszerültek. Sok lakóhelyéről távozni kényszerült személyt illetően olyan ingatlan tulajdonjoga, amelyet kényszerűen kellett elhagynia³. Az ÉCTK területén fekvő, ciprusi görögök által elhagyott ingatlanok úgy minősülnek, mint amelyek az államra szálltak. Az ÉCTK hatóságai ezen ingatlanok közül sokat magánszemélyekre ruháztak át. Az, hogy miként rendezték a lakóhelyük elhagyására kényszerült személyek tulajdoni igényeit, az újraegyesülésről szóló tárgyalások során tisztázatlan kérdés maradt.

4. Ebben a kényes helyzetben merült fel az M. Apostolides és a brit Orams házaspár közötti jogvita. A házaspár az észak-ciprusi ingatlant magánszemély eladótól szerezte meg. M. Apostolides, akinek a családját északról kitelepítették, tulajdoni igényt támaszt az ingatlanra. A görög ciprusi területen található nicosiai körzeti bíróság a kere-

1 – Eredeti nyelv: német.

2 – A történelmi fejlődésről lásd még Gulmann főtanácsnok C-432/92. sz. Anastasiou-ügyben 1994. április 20-án ismertetett indítványának (EBHT 1994., I-3087. o.) 9–13. pontját.

3 – Az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) előtt 2005-ben tulajdonjogi jogsértés miatt 1400 – túlnyomórészt ciprusi görögök által indított – eljárás volt folyamatban Törökország ellen (lásd az EJEB 46347/99. sz., Xenides-Arestis kontra Törökország ügyben 2005. december 22-én hozott ítéletének 38. §-át, a továbbiakban: Xenides-Arestis II-ügyben hozott ítélet).

setnek helyt adva az Orams házaspárt az ingatlan kiürítésére és különböző pénzüsszegek fizetésére kötelezte. M. Apostolides e határozat elismerését és végrehajtását kérte az Egyesült Királyságban.

II – Jogi háttér

A – *A Ciprusról szóló, 10. jegyzőkönyv*

6. A 2003. évi Csatlakozási Okmányhoz csatolt, Ciprusról szóló, 10. jegyzőkönyv⁵ a következőképpen rendelkezik:

„A MAGAS SZERZŐDŐ FELEK,

5. A végrehajtás elismerése iránti eljárásban megkeresett Court of Appeal azt a kérdést teszi most fel, hogy az Egyesült Királyság bíróságait köti-e a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet⁴. A válasz azért nem magától értetődő, mert a határozat egyrészt egy olyan ingatlanra vonatkozik, amely a Ciprusi Köztársaság tényleges ellenőrzése alá nem tartozó területen fekszik, és ahol a közösségi jog alkalmazását széles körben felfüggesztették, másrészt az Orams házaspár török ciprusi lakóhelyén az eljárást megindító iratok kézbesítése során szabálytalanságok történtek.

MEGERŐSÍTVE a ciprusi kérdés teljes körű, az Egyesült Nemzetek Biztonsági Tanácsának vonatkozó határozataival összhangban álló rendezésére irányuló kötelezettségvállalásukat, valamint az Egyesült Nemzetek főtítkáranak e cél elérésére tett erőfeszítéseivel nyújtott teljes támogatásukat,

FIGYELEMBE VÉVE, hogy a ciprusi kérdés ilyen jellegű teljes körű rendezését még nem sikerült elérni,

4 – HL L 12., 1. o.; *magyar nyelvű kiadása* 19. fejezet, 4. kötet, 42. o.

5 – A Cseh Köztársaság, az Észt Köztársaság, a Ciprusi Köztársaság, a Lett Köztársaság, a Litván Köztársaság, a Magyar Köztársaság, a Máltai Köztársaság, a Lengyel Köztársaság, a Szlovén Köztársaság és a Szlovák Köztársaság csatlakozásának feltételeiről, valamint az Európai Unió alapját képező szerződések kiigazításáról szóló okmány – 10. jegyzőkönyv Ciprusról, (HL L 236., 955. o.).

FIGYELEMBE VÉVE, hogy ezért rendelkezni kell a közösségi vívmányok alkalmazásának a Ciprusi Köztársaság azon területein való felfüggesztéséről, ahol a Ciprusi Köztársaság kormánya nem gyakorol tényleges ellenőrzést,

FIGYELEMBE VÉVE, hogy a ciprusi kérdés rendezésének esetén e felfüggesztést meg kell szüntetni,

FIGYELEMBE VÉVE, hogy az Európai Unió kész a kérdés ilyen jellegű rendezésének feltételeit azokkal az elvekkel összeegyeztetni, amelyeken az EU alapul,

FIGYELEMBE VÉVE, hogy rendelkezni kell azokról a feltételekről, amelyekkel az irányadó EU-jogi rendelkezéseket alkalmazni kell a fent említett területek és a Ciprusi Köztársaság kormányának tényleges ellenőrzése alatt álló területek, illetve Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának keleti támaszponti területe között húzódó vonalra,

AZZAL AZ ÓHAJJAL, hogy Ciprus Európai Unióhoz történő csatlakozása minden ciprusi állampolgár javát szolgálja, és elősegítse a társadalmi békét és a megegyezést,

FIGYELEMBE VÉVE ezért, hogy az e jegyzőkönyvben foglaltak semmiben sem gátolják az e célra irányuló intézkedéseket,

FIGYELEMBE VÉVE, hogy az ilyen intézkedések nem érinthetik a közösségi vívmányoknak a csatlakozási szerződésben meghatározott feltételek szerinti, a Ciprusi Köztársaság bármely más részén történő alkalmazását,

MEGÁLLAPODTAK A KÖVETKEZŐ RENDELKEZÉSEKBEN:

1. cikk

(1) A közösségi vívmányok alkalmazását fel kell függeszteni a Ciprusi Köztársaság azon területein, ahol a Ciprusi Köztársaság kormánya nem gyakorol tényleges ellenőrzést.

(2) A Tanács, a Bizottság javaslata alapján, egyhangúlag határoz az (1) bekezdésben említett felfüggesztés visszavonásáról.

2. cikk

ződésben meghatározott feltételek szerinti, a Ciprusi Köztársaság bármely más részén történő alkalmazását.

(1) A Tanács, a Bizottság javaslata alapján, egyhangúlag meghatározza azokat a feltételeket, amelyekkel az EU jogának rendelkezéseit alkalmazni kell az 1. cikkben említett területek és a Ciprusi Köztársaság kormányának tényleges ellenőrzése alatt álló területek között húzódó vonalra.

4. cikk

(2) A közösségi vívmányok alkalmazása 1. cikk szerinti felfüggesztésének időtartamára a keleti támaszponti terület és az 1. cikkben említett területek közötti határvonalat a Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának ciprusi felségterületeiről szóló jegyzőkönyv melléklete IV. részének alkalmazása céljából a felségterületek külső határai részének kell tekinteni.

A ciprusi kérdés rendezése esetén a Tanács, a Bizottság javaslata alapján, egyhangúlag határoz a Ciprus Európai Unióhoz történő csatlakozására vonatkozó feltételek kiigazításáról a ciprusi török közösségre tekintettel.”

3. cikk

B – A 44/2001 rendelet

(1) Az e jegyzőkönyvben foglaltak semmiben sem gátolják az 1. cikkben említett területek gazdasági fejlődésének előmozdítására irányuló intézkedéseket.

7. A 44/2001 rendeletet – annak 1. cikkének (1) bekezdése szerint – a polgári és kereskedelmi ügyekben kell alkalmazni.

(2) Az ilyen intézkedések nem érinthetik a közösségi vívmányoknak a csatlakozási szer-

8. A joghatóság szabályai a rendelet II. fejezetében található. E fejezet 6. szakasza tartal-

mazza a kizárólagos joghatóságról szóló szabályokat. A 22. cikk szerint:

10. A 34. cikk a következőképpen rendelkezik:

„a lakóhelyre való tekintet nélkül [...] kizárólagos joghatósággal rendelkeznek:

„A határozat nem ismerhető el, amennyiben:

1) olyan eljárásokra, amelyek tárgya ingatlanon fennálló dologi jog vagy ingatlan bérlete, illetve haszonbérlete, annak a tagállamnak a bíróságai, ahol az ingatlan található

1) az ilyen elismerés nyilvánvalóan ellentétes annak a tagállamnak a közrendjével, ahol az elismerést kéri;

[...]”

2) a határozatot az alperes távollétében hozták, amennyiben az eljárást megindító iratot vagy azzal egyenértékű iratot nem kézbesítették az alperes részére megfelelő időben ahhoz, hogy védelméről gondoskodhasson, kivéve ha az alperes elmulasztotta a határozatot megtámadó eljárás kezdeményezését, annak ellenére, hogy lehetősége lett volna rá;

9. A rendelet 33–37. cikke a határozatok elismerését szabályozza. A 33. cikk ezzel kapcsolatban először is rögzíti azt az elvet, miszerint a valamely tagállam bírósága által hozott határozatot más tagállamban külön eljárás nélkül elismerik. A 34. és 35. cikk szabályozza azokat az okokat, amelyek miatt az elismerés kivételesen elutasítható.

[...]”

11. A 35. cikk rögzíti az elismeréssel kapcsolatos joghatóságra vonatkozó előírások esetleges be nem tartásának jelentőségét:

„(1) A határozat nem ismerhető el továbbá, amennyiben a II. fejezet 3., 4. és 6. szakaszának rendelkezéseivel ellentétes, illetve a 72. cikkben meghatározott esetben.

[...]

(3) Az (1) bekezdésre is figyelemmel a származási tagállam bíróságának joghatósága nem vizsgálható felül. A közrendnek a 34. cikk 1. pontjában említett vizsgálata a joghatósággal kapcsolatos szabályokra nem alkalmazható.”

III – A tényállás, az eljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

12. A Ciprusi Köztársaság joga szerint M. Apostolides a Kyrenia (Girne) körzetben található laphitosi (laptai) ingatlan tulajdonosa, amely a Ciprusi Köztársaság azon részén fekszik, amely felett a Ciprusi Köztársaság kormánya nem gyakorol tényleges ellenőrzést. Az Orams házaspár azt állítja, hogy az ingatlan 2002-ben harmadik féltől vásárolták meg.

Az ingatlanon villát építettek, és azt rendszeresen nyaralóként használják.

13. M. Apostolides a nicosiai körzeti bíróságnál keresetet terjesztett elő D. C. Orams és L. E. Orams ellen. A bíróság 2004. október 26-i levelével tárgyalásra idézte az alpereseket. A keresetlevelet, amelyen az Orams házaspár egyesült királysági címe szerepelt, ugyanazon a napon Laptában fekvő ingatlanán is átadta L. E. Oramsnak a nicosiai körzeti bíróság hivatalos kézbesítője. A hivatalos kézbesítő nem azonosította magát, ehelyett arról tájékoztatta L. E. Oramst, hogy „küldönc”, és nem tudja, milyen iratokról van szó.

14. Az idézések görög nyelven íródtak, amelyet az északi területen nem beszélnek széleskörűen, amely azonban a Ciprusi Köztársaság egyik hivatalos nyelve. Az Orams házaspár nem tud görögül. L. E. Orams azonban megértette, hogy az iratok hivatalos jogi iratok.

15. A Ciprusi Köztársaság joga szerint, ha az alperes a határozat kézbesítésétől számított tíz napon belül nem bocsátkozik perbe, a kérelmező fél kérheti az alperes távollétére tekintettel mulasztási ítélet meghozatalát. Erre a határozat fedőlapján görög nyelven utaltak. A perbe bocsátkozás olyan cselekmény, amely nem követeli meg semmiféle védekezés előadását.

16. Saját elmondása szerint L. E. Orams 2004. október 29-én tette meg az első lépést annak érdekében, hogy találjon egy képviselőnek az ellátására alkalmas ügyvédet. L. E. Orams csak 2004. november 2-ára kapott időpontot Liatsos ügyvédnél. E napon Liatsos úr lefordította neki az eljárást megindító keresetlevél lényegét, de azt mondta L. E. Oramsnak, hogy nem tudja a képviselőt elvállalni, mivel a Ciprusi Köztársaság bíróságai előtt nem jogosult eljárni. Azt javasolta L. E. Oramsnak, forduljon Osman úrhoz, ahhoz az ügyvédhez, aki az ingatlan állítólagos megvásárlása során eljár, Osman úr azonban időközben nyugdíjba vonult. L. E. Orams 2004. november 3-án a lányával tudott találkozni, aki átvette Osman úr ügyfélkörét. Ő arról tájékoztatta L. E. Oramst, hogy nem jogosult eljárni a Köztársaság bíróságai előtt. Ezt követően Gunes Mentés ügyvédet ajánlották L. E. Oramsnak.

17. L. E. Orams csak 2004. november 5-én, pénteken 17.00 órakor tudott találkozni Mentés úrral, aki – elmondása szerint – az északi területen tevékenykedő azon kevés ügyvéd közé tartozott, aki jogosult eljárni a Ciprusi Köztársaság bíróságai előtt, és aki bizonyos mértékig értett görög nyelven is. L. E. Orams megbízta Mentés urat, hogy járjon el az ő és a férje képviselőjében az ügyben. Mentés úr azt mondta L. E. Oramsnak, hogy a következő hétfőn, 2004. november 8-án a nicosiai körzeti bíróságot tájékoztatja képviselői meghatalmazásáról.

18. Képviselői meghatalmazás hiányában a bíróság – 2004. november 9-én, kedden – az alpereseket mulasztási ítéletben arra kötelezte, hogy:

1. bontsák le a villát, a medencét és a kerítést, amelyet az ingatlanon létesítettek,

2. haladéktalanul adják át az ingatlan birtokát M. Apostolidesnak,

3. az ítéletnek való megfelelésig havonta különböző összegeket fizessenek M. Apostolidesnak különleges kártérítés és a jogosulatlan birtoklás ideje alatt húzott haszon (például bérleti díj) címén, kamatokkal együtt,

4. a jövőben tartózkodjanak az ingatlan jogellenes igénybevételeitől, mind személyesen, mind esetleges megbízottaik útján,

5. fizessenek különböző összegeket az eljárással összefüggő költségek és kiadások tekintetében (ezen összegek után számított bizonyos mértékű kamatokkal).

19. A D. C. Orams és L. E. Orams képviselőjére szóló meghatalmazások benyújtására, valamint a mulasztási ítéletek megtámadására 2004. november 15-én került sor.

20. A Ciprusi Köztársaság joga szerint mulasztási ítélet hatályon kívül helyezése iránt előterjesztett kérelem esetén a kérelmezőnek az említett ítélettel szemben megalapozott védekezést (ún. „arguable defence”) kell előterjesztenie. 2005. április 19-én a nicosiai körzeti bíróság a bizonyítás és a tárgyalás lefolytatása után úgy döntött, hogy nem terjesztettek elő megalapozott védekezést a kérelemmel szemben. Az Orams házaspár által ezen ítélet ellen előterjesztett jogorvoslati kérelmet 2006. december 21-én a Ciprusi Köztársaság legfelsőbb bírósága elutasította.

21. 2005. október 18-án M. Apostolides a 44/2001 rendelet alapján kérte a 2004. november 9-i mulasztási ítélet és a nicosiai körzeti bíróság 2005. április 19-i ítélete végrehajthatóságának elismerését. 2005. október 21-én a High Court of Justice (England & Wales), Queen’s Bench Division bírója megállapította, hogy az ítéletek – a 44/2001 rendelet alapján – Angliában végrehajthatónak minősülnek.

22. Az Orams házaspár e határozat ellen a 44/2001 rendelet 43. cikke alapján sikeresen fellebbezett a High Courtoz (Jack bíró). Ez ellen M. Apostolides a 44/2001 rendelet 44. cikke alapján fellebbezett a Court of Appealhez, amely 2007. június 19-én kelt (a Bírósághoz 2007. szeptember 14-én érkezett) végzésével a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé előzetes döntéshozatalra:

„1) Kizárja-e a közösségi vívmányok alkalmazásának a [...] 10. jegyzőkönyv

1. cikkének (1) bekezdésében az északi terület tekintetében előírt felfüggesztése a Ciprusi Köztársaságnak a kormány ellenőrzése alatt álló területen ítélkező bírósága által az északi területen található ingatlanra vonatkozóan hozott ítélet tagállami bíróság általi elismerését és végrehajtását, ha az ilyen elismerést és végrehajtást a [...] 44/2001 rendelet alapján kérik, amely rendelet a közösségi vívmányok részét képezi?

2) Feljogosítja vagy kötelezi-e a 44/2001 rendelet 35. cikkének (1) bekezdése a tagállami bíróságot egy másik tagállam bíróságai által olyan ingatlanra vonatkozóan hozott ítélet elismerésének és végrehajtásának megtagadására, amely ingatlan ez utóbbi tagállam területének olyan részén található, amely fölött ez utóbbi tagállam kormánya nem gyakorol tényleges ellenőrzést? Közelebről nem ütközik-e az ilyen ítélet a 44/2001 rendelet 22. cikkébe?

3) Megtagadható-e a 44/2001 rendelet 34. cikkének 1. pontja alapján valamely tagállam kormányának ellenőrzése alatt álló területen ítélkező tagállami bíróság olyan ingatlanra vonatkozó ítéletének elismerése és végrehajtása, amely ingatlan ezen állam olyan területén található, amely terület fölött e kormány nem gyakorol tényleges ellenőrzést, arra hivatkozással, hogy az ítélet ténylegesen

nem hajtható végre ott, ahol az ingatlan található, bár a tagállam kormányának ellenőrzése alatt álló területen végrehajtható?

tették részére megfelelő időben és módon ahhoz, hogy védelméről az eredeti mulasztási ítélet meghozatala előtt gondoskodhasson? Jelentőséggel bír-e, ha a tárgyalás csak az alperes keresettel szembeni védekezésének vizsgálatára terjedt ki?

4) Ha

- az alperes ellen mulasztási ítéletet hoztak;
- az alperes ezt követően eljárást kezdeményezett a származási bíróság előtt a mulasztási ítélet megtámadására; de

5) A 44/2001 rendelet 34. cikkének 2. pontjában rögzített, arra vonatkozó vizsgálat alkalmazása során, hogy »az eljárást megindító iratot vagy azzal egyenértékű iratot nem kézbesítették az alperes részére megfelelő időben ahhoz, hogy védelméről gondoskodhasson«, mely tényezők relevánsak az értékelésben?

- kérelme a teljes körű és tisztességes tárgyalást követően sikertelen maradt azon az alapon, hogy nem terjesztett elő megalapozott/érdemi védekezést (amely a nemzeti jog értelmében az ilyen ítélet hatályon kívül helyezéséhez szükséges),

Így különösen:

a) Ha a kézbesítés ténylegesen eljutatta az iratot az alpereshez, relevánsak-e az alperes vagy ügyvédeknek cselekményei (vagy mulasztásai) a kézbesítés megtörténte után?

ellenezheti-e ez az alperes az eredeti mulasztási ítélet vagy a hatályon kívül helyezés tárgyában hozott ítélet végrehajtását a 44/2001 rendelet 34. cikkének 1. pontja alapján arra hivatkozással, hogy az eljárást megindító iratot nem kézbesít

b) Bírnak-e egyáltalán jelentőséggel, és ha igen, milyen jelentőséggel bírnak az alperes vagy ügyvédeknek cselekményei, nehézségei?

- c) Releváns-e, hogy az alperes ügyvédje felléphetett volna az eljárásban a mulasztási ítélet meghozatala előtt?”

ségre, amelyekre nézve a rendelet előírásokat rögzít.

23. A Bíróság előtti eljárásban M. Apostolides, az Orams házaspár, a görög, a lengyel és ciprusi kormány, valamint az Európai Közösségek Bizottsága terjesztett elő észrevételeket.

IV – Jogi értékelés

A – Az első kérdésről

24. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdéssel a Court of Appeal arra szeretne választ kapni, hogy a közösségi vívmányok alkalmazásának a 10. jegyzőkönyv 1. cikkének (1) bekezdésében Ciprus északi területe tekintetében előírt felfüggesztése akadályát képezi-e azon ítélet 44/2001 rendelet alapján történő elismerésének és végrehajtásának, amely az e területen fekvő ingatlan tulajdonával kapcsolatos igényekre vonatkozik.

25. E kérdés megválaszolása céljából először is fel kell hívni a figyelmet a 44/2001 rendelet területi *hatálya*, és azon eljárások, illetve határozatok *alkalmazási köre* közötti különb-

26. A közösségi jog területi hatálya az EK 299. cikk szerint a tagállamok területének felel meg, néhány, e rendelkezésben közelebbről meghatározott terület kivételével. Az EK-Szerződés harmadik részének IV. címében található, a szabadságon, a biztonságon és jog érvényesülésén alapuló térségről szóló előírások az Egyesült Királyság, Írország és Dánia vonatkozásában csak az EK 69. cikknek az ott hivatkozott jegyzőkönyvekkel összefüggésben értelmezett rendelkezése szerint alkalmazandók. Az Egyesült Királyság és Írország ennek alapján a 44/2001 rendelet alkalmazása mellett, míg Dánia az alkalmazás ellen döntött⁶. A rendelet ezért az Egyesült Királyságban és – a 10. jegyzőkönyvre figyelemmel – a Ciprusi Köztársaságban is alkalmazandó.

27. A 44/2001 rendelet egyrészt a területi hatálya alá tartozó bíróságok joghatóságát, másrészt e bíróságok határozatainak a határozat meghozatalának államától eltérő tagállamokban történő elismerését és végrehajtását szabályozza. A rendelet ezzel szemben nem rendelkezik harmadik állam bírósági határozatainak a Közösség területén történő vagy a tagállami bíróságok határozatainak harma-

6 – Lásd a 44/2001 rendelet 1. cikke (3) bekezdését, valamint (20) és (21) preambulumbekendését.

dik állam területén történő elismeréséről és végrehajtásáról.

28. A 44/2001 rendelet területi hatályától meg kell különböztetni annak *alkalmazási körét*, tehát azt a területet, amelyre valamely tagállami bíróság – rendelet alapján elismerhető és végrehajtható – határozatai vonatkozhatnak. Az alkalmazási kör túllép a területi hatályon, és harmadik államokra is kiterjed. A rendelet ezért harmadik országokra vonatkozó elemeket tartalmazó vitás ügyekben is alkalmazható.

29. Ezt a Bíróság az Owusu-ügyben hozott ítéletben⁷ és a Lukanói Egyezményről szóló véleményében⁸ megerősítette. Ezek szerint a rendelet alkalmazása szempontjából lényeges nemzetközi vonatkozás előállhat a vitás tények harmadik országban található elhelyezkedése alapján is⁹. A rendeletnek ugyanis meg kell szüntetnie a belső piac működésének azon akadályait, amelyek a nemzetközi joghatóság, valamint a külföldi bíróságok határozatainak elismerése és végrehajtása vonatkozásában fennálló nemzeti jogszabályok eltéréseiből adódhatnak. A Bíróság álláspontja szerint ezek az eltérések akkor is károsan hatnak a belső piacra, ha olyan határozatokra vonatkoznak, amelyeknek csak harmadik országgal kapcsolatos vonatkozása van¹⁰.

30. Most tehát azt kell tisztázni, hogy hogyan hat a 10. jegyzőkönyv a 44/2001 rendelet hatályára és alkalmazási körére.

31. Az eljárás résztvevői nem vitatják, hogy a közösségi vívmányok alkalmazásának a jegyzőkönyv 1. cikkének (1) bekezdésében a Ciprusi Köztársaság kormányának tényleges ellenőrzése alá nem tartozó területen történő felfüggesztése a 44/2001 rendelet területi hatályát korlátozza. Ennek következtében valamely tagállami bírósági határozat Ciprus északi területén történő elismerése és végrehajtása érdekében nem lehet a rendeletre hivatkozni. Éppily kevésbé tűnik lehetségesnek, hogy a Ciprus e területén található bíróság határozatát valamely másik tagállamban a rendelet alapján elismerjék és végrehajtsák.

32. A Court of Appeal előtt folyamatban lévő eljárásban azonban e tényállások egyike sem merül fel. Ehelyett arról a kérelemről kell az eljáró bíróságnak döntenie, hogy végrehajthatóvá nyilvánítható-e az Egyesült Királyságban a Ciprusi Köztársaság kormányának tényleges ellenőrzése alá tartozó területen működő bíróság ítélete. Így a jelen ügyet nem érinti a 44/2001 rendelet területi hatályának 10. jegyzőkönyv szerinti korlátozása.

33. Csupán az Orams házaspár képviseli azt az álláspontot, hogy a jegyzőkönyvbe ütközik a rendelet olyan ítéletekre történő alkalmazása, amelyek annak területi hatálya alá

7 – A C-281/02. sz. Owusu-ügyben 2005. március 1-jén hozott ítélet (EBHT 2005., I-1383. o.) 29. pontja.

8 – Az 1/03. sz., 2006. február 7-i vélemény (EBHT 2006., I-1145. o.) 143. pontja.

9 – A 7. lábjegyzetben hivatkozott Owusu-ügyben hozott ítélet 26. pontja és a 8. lábjegyzetben hivatkozott 1/03. sz. vélemény 145. pontja.

10 – A 7. lábjegyzetben hivatkozott Owusu-ügyben hozott ítélet 34. pontja.

tartoznak, ott elismerhetők és végrehajthatók, de az országnak a Ciprusi Köztársaság kormányának tényleges ellenőrzése alá nem tartozó részen fennálló jogviszonyra vonatkoznak.

lagos jogot, a rendelet azonban végső soron maga az EK-Szerződés céljainak megvalósítását szolgálja¹².

34. Ahogy arra az eljárás többi résztvevője rámutatott, már a jegyzőkönyv 1. cikke (1) bekezdésének megfogalmazása is ellentmond ennek az értelmezésnek. Itt ugyanis a közösségi vívmányok *e területen*, nem pedig *e terület vonatkozásában* történő felfüggesztéséről van szó.

35. Ehhez még hozzájön, hogy a csatlakozási okmányok a Szerződés előírásai alóli kivételeket és eltéréseket engedő rendelkezéseit az állandó ítélkezési gyakorlat alapján a Szerződés érintett előírásainak figyelembevétele mellett szigorúan kell értelmezni, és szigorúan a legszükségesebbre kell korlátozni¹¹.

36. Még akkor is, ha a jelen esetben a közösségi vívmányok felfüggesztése nem közvetlenül az elsődleges közösségi jogot, hanem a 44/2001 rendeletet érinti, e megállapítás jelen ügyre is vonatkoztatható. A csatlakozási okmány (a jegyzőkönyvekkel együtt) a jogszabályi hierarchiában megelőzi ugyan a másod-

37. Így az EK 65. cikk, amelyen a 44/2001 rendelet is alapul, kifejezett felhatalmazást ad *a belső piac megfelelő működéséhez szükséges mértékben* a – bírósági és bíróságon kívüli – polgári és kereskedelmi ügyekben hozott határozatok elismerése és végrehajtása területén a fejlődést és egyszerűsítést szolgáló intézkedések elfogadására. A Közösség területén működő bíróságok joghatóságának világos elhatárolása, valamint a határozatok elismerése és végrehajtása valójában az alapvető szabadságok gyakorlását segíti elő. Megkönnyíti ugyanis a határokon átnyúló áruforgalommal, szolgáltatásnyújtással vagy tőkeáramlással, illetve a személyek szabad mozgásával kapcsolatos követelmények végrehajtását.

38. Ennek következtében a 10. jegyzőkönyvet úgy kell értelmezni, hogy a 44/2001 rendelet alkalmazásának felfüggesztése csak a legszükségesebbre korlátozódik. Ennek kapcsán első sorban a jegyzőkönyv céljára kell tekintettel lenni.

11 – Lásd a 231/78. sz., Bizottság kontra Egyesült Királyság ügyben 1979. március 29-én hozott ítélet (EBHT 1979., 1447. o.) 13. pontját; a 194/85. és 241/85. sz., Bizottság kontra Görögország egyesített ügyekben 1988. február 25-én hozott ítélet (EBHT 1988., 1037. o.) 19–21. pontját; a 3/87. sz. Aegate-ügyben 1989. december 14-én hozott ítélet (EBHT 1989., 4459. o.) 39. pontját és a C-233/97. sz. KappAhl-ügyben 1998. december 3-án hozott ítélet (EBHT 1989., I-8069. o.) 18. pontját.

12 – Lásd a 44/2001 rendelet (2) preambulumbekzdését, amely a belső piac létrehozásával kapcsolatos összefüggésre mutat rá.

39. A közösségi vívmányok felfüggesztése az eljárásban résztvevők egyöntetű véleménye alapján a Ciprusi Köztársaság Európai Unióhoz történő csatlakozásának lehetővé tételét célozta, noha az újraegyesülésről folytatott tárgyalások korábban nem zárultak sikerrel. Törekedni kell annak elkerülésére, hogy a Ciprusi Köztársaság tagállamként megsértse a közösségi jogot, azáltal hogy nincs tényleges lehetősége a közösségi joganyag előírásainak az egész ország területén történő alkalmazására.

40. Ahogy azt különösen a Bizottság kiemeli, nem kell azonban kizárni a közösségi jognak a ciprusi török közösség által ellenőrzött területekkel kapcsolatos vonatkozást tartalmazó valamennyi szabályát. Így a jegyzőkönyv 3. cikkének (1) bekezdése szerint az említett országrészek gazdasági fejlődésének előmozdítására irányuló intézkedések nem ellentétesek a közösségi vívmányok alkalmazásának felfüggesztésével¹³. Emellett a jegyzőkönyv 2. cikke az áruk és személyek e két terület közötti forgalmának a 866/2004/EK tanácsi rendelettel¹⁴ történő szabályozásához szolgált alapul.

41. E szabályok nem ellentétesek a jegyzőkönyvnek a Ciprusi Köztársaság Európai

Unióhoz – az állam területe feletti tényleges ellenőrzés korlátozott mivolta ellenére – történő csatlakozását lehetővé tevő céljával, hanem a két országrész egyesülését segítik elő.

42. A jegyzőkönyv említett célja jelen helyzetben sem követeli meg a 44/2001 rendelet alkalmazásának felfüggesztését. A nicosiai körzeti bíróság határozatainak az Egyesült Királyság területén történő elismerése és végrehajthatóvá nyilvánítása a Ciprusi Köztársaság számára nem teremt Észak-Ciprus vonatkozásában semmiféle olyan teljesíthetetlen kötelezettséget, amellyel a közösségi jogot sértené. Ehelyett kizárólag az Egyesült Királyság bíróságainak van ezzel kapcsolatban beavatkozási kötelezettségük.

43. Az Orams házaspár azonban a jegyzőkönyv egy további céljára hivatkozik, miszerint a Ciprus-kérdést az Egyesült Nemzetek Biztonsági Tanácsának vonatkozó határozataival¹⁵ összhangban átfogóan kell rendezni, amelyet az első preambulumbekkezdés kifejezetten megerősít. Szerintük a nicosiai körzeti bíróság szóban forgó ítélete a tulajdoni viszonyok átfogó rendezését érinti. Ennélfogva annak elismerése és végrehajtása a 10. jegyzőkönyvet és az Egyesült Nemzetek e kérdésben elfogadott határozatait sérti.

13 – Ezt a célt követi a ciprusi török közösség gazdasági fejlődésének ösztönzését elősegítő pénzügyi támogatási keret létrehozásáról és az Európai Újjáépítési Ügynökségről szóló 2667/2000/EK tanácsi rendelet módosításáról szóló, 2006. február 27-i 389/2006/EK tanácsi rendelet (L 65., 5. o.).

14 – A csatlakozási okmány 10. jegyzőkönyvének 2. cikke szerinti rendszerről szóló, 2004. április 29-i 866/2004 tanácsi rendelet (HL L 161., 128. o.; helyesbítés: HL L 206., 51. o.; magyar nyelvű kiadás 1. fejezet, 5. kötet, 107. o.).

15 – A Ciprusra vonatkozó Biztonsági Tanácsi határozatok az ENSZ ciprusi békehadtestének (UNFYCIP) honlapján találhatóak: www.unficy.org/nqcontent.cfm?a_id=1636.

44. E kifogás azonban nem vezethet oda, hogy a 44/2001 rendeletet főszabály szerint ne kellene alkalmazni a tagállamokban olyan esetben, ha valamely tagállami bíróság határozata észak-ciprusi vonatkozású.

amelyben a Ciprusi Köztársaság bíróságai által hozott ítéletek más tagállamokban történő elismerése és végrehajtása, valamint a rendelet joghatóságra vonatkozó szabályainak alkalmazása az északi területen lakó felek érdekeit is szolgálhatja.

45. Igaz ugyan, hogy az ENSZ Biztonsági Tanácsa folyamatosan sürgeti a béke fenntartására irányuló intézkedéseket Cipruson, valamint a sziget területi integritásának visszaállítását. Ezzel kapcsolatban a nemzetközi közösséget arra is felhívta, hogy tartózkodjon minden olyan cselekménytől, amely a konfliktust tovább mélyítheti¹⁶. Ezekből az inkább általános jellegű ajánlásokból azonban nem vezethető le arra vonatkozó kötelezettség, hogy a görög ciprusi bíróságoknak a török ciprusi ingatlanokra vonatkozó ítéletei nem ismerhetők el.

47. A felek között – ennek megfelelően – az is vita tárgyát képezi, hogy a jelen ügyben tárgyát képező ítélet elismerése és végrehajtása a tulajdoni kérdések végleges rendezése szempontjából fékező hatású vagy azt elősegítő jellegű lenne-e. M. Apostolides azzal érvel, hogy az ÉCTK ellenőrzése alá tartozó területeken kisajátított ingatlanok más tagállamok állampolgárai részére történő elidegenítése egy későbbi megegyezéssel megoldás esetén igen bonyolulttá teszi majd azok eredeti tulajdonjogi állapotának visszaállítását. Ha a hozzá hasonló helyzetben lévő személyek más tagállamokban érvényesíteni tudják az e területeken fekvő ingatlanokra vonatkozó tulajdonjogukat, az szerinte visszariasztja majd a potenciális vevőket.

46. Ráadásul az sem érzékelhető pontosan, hogy a rendelet alkalmazása mennyiben mélyítené el a ciprusi konfliktust. Akár még ellentétes hatást is kifejthetne, és elősegíthetné a gazdasági kapcsolatok normalizálását. Épp a Ciprus két része közötti demarkációs vonal áru- és személyforgalom előtti¹⁷ megnyitására figyelemmel sok olyan jogviszony létezhet,

48. A jelen esetben nem szükséges véglegesen eldönteni, hogy a rendelet alkalmazásának az Észak-Ciprust érintő esetekre történő felfüggesztése milyen hatást gyakorol a konfliktus megoldását célzó politikai folyamatra. A rendelet alkalmazását ugyanis nem lehet effajta összetett politikai értékelésektől függővé tenni. Ez ellentétes lenne a jogbiztonság elvével, amelynek figyelembevétele a

16 – Lásd többek között az 1974. július 20-án elfogadott 353 (1974) sz., az 1983. november 18-án elfogadott 541 (1983) sz. és az 1999. június 29-én elfogadott 1251 (1999) sz. határozatokat.

17 – Az áru- és személyforgalom fejlődéséről lásd a Bizottság 2008. augusztus 27-i közleményét – Éves jelentés a 2004. április 29-i 866/2004/EK tanácsi rendelet végrehajtásáról és az alkalmazásából adódó helyzetről, COM (2008) 529 végleges.

rendelet céljai közé tartozik¹⁸. Így a rendelet joghatósági szabályainak egyértelműen kiszámíthatóvá kell tenniük a joghatóság meghatározását¹⁹. A tagállami bíróság előtti jogvita felperese számára továbbá kellő bizonyossággal előreláthatónak kell lennie, hogy a rendelet alapján – amennyiben a rendeletben rögzített elutasítási okok nem állnak fenn – végrehajtható-e az eljárást lezáró határozat egy másik tagállamban.

49. M. Apostolides ennél is tovább megy. Úgy véli, hogy a 44/2001 rendeletet alkalmazni kell annak érdekében, hogy az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) Loizidou-ügyben hozott ítéletének előírásait figyelembe vegyék²⁰.

50. Az EJEB ebben és további ítéleteiben megállapította, hogy az Észak-Ciprus megszállását követően végrehajtott kisajátítások érvénytelenek és a lakóhelyük elhagyá-

sára kényszerült személyek tulajdonosi jogállása nem kérdőjelezhető meg²¹. A tulajdon birtokának és használatának megtagadása ezért sérti az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezményhez (a továbbiakban: EJEE) csatolt 1. kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikkét és a magánlakás sérthetlenségéhez való jogot (EJEE 8. cikkének (1) bekezdése), amennyiben az érintett személy az ingatlanon lakóépülettel rendelkezik²². Az EJEB mindazonáltal nemrégiben azt is elismerte, hogy az ÉCTK által időközben létrehozott vagyoni ügyekkel foglalkozó bizottság alapvetően megfelel az EJEE előírásainak, ám az adott eljárásban a panasz előterjesztője részére az EJEE által biztosított jogok megsértéséből eredően kártérítést ítélt meg²³.

51. Ezzel kapcsolatban először is le kell szögezni, hogy a hivatkozott határozatok közül egyik sem érintette magának M. Apostolidesnek a helyzetét. Ebből következően nincs az EJEB-nek a konkrét tulajdoni igényeivel kapcsolatban olyan megállapítása, amelyet közvetlenül figyelembe kellene venni.

18 – A Brüsszeli Egyezményrel kapcsolatban lásd a C-440/97. sz., GIE Groupe Concorde és társai ügyben 1999. szeptember 28-án hozott ítélet (EBHT 1999., I-6307. o.) 23. pontját, a C-256/00. sz. Besix-ügyben 2002. február 19-én hozott ítélet (EBHT 2002., I-1699. o.) 24. pontját és a 7. lábjegyzetben hivatkozott Owusu-ügyben hozott ítélet 38. pontját; a 44/2001 rendelettel kapcsolatban lásd a C-462/06. sz., Glaxosmithkline és Laboratoires Glaxosmithkline ügyben 2008. május 28-án hozott ítélet (EBHT 2008., I-3965. o.) 33. pontját.

19 – Lásd ebben az értelemben a 44/2001 rendelet (11) preambulumbekezdését és a 18. lábjegyzetben hivatkozott Glaxosmithkline és Laboratoires Glaxosmithkline ügyben hozott ítélet 33. pontját, valamint a Brüsszeli Egyezményrel kapcsolatban a 7. lábjegyzetben hivatkozott Owusu-ügyben hozott ítélet 39–40. pontját.

20 – Az EJEB Loizidou kontra Törökország ügyben 1996. december 18-án hozott ítélete, Recueil des arrêts et décisions 1996 – VI.

21 – Az EJEB 20. lábjegyzetben hivatkozott Loizidou-ügyben hozott ítéletének 46. §-a. Lásd még az EJEB 25781/94. sz., Ciprus kontra Törökország ügyben 2001. május 10-én hozott ítéletét, CEDH 2001 – IV.

22 – Az EJEB 20. lábjegyzetben hivatkozott Loizidou-ügyben hozott ítéletének 64. §-a és a 3. lábjegyzetben hivatkozott Xenides-Arestis II-ügyben hozott ítélet; a kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikke (1) bekezdésének és az EJEE 8. cikk (1) bekezdésének (magánlakás sérthetlenségéhez való jog) megsértése, további hivatkozásokkal.

23 – Az EJEB 46347/99. sz., Xenides-Arestis kontra Törökország ügyben 2006. december 7-én hozott ítéletének 37. és 42. §-a (a Xenides-Arestis III-ügyben hozott ítélet). Az EJEB az alperest az Egyezmény előírásainak megfelelő általános kártérítési szabályozás elfogadására kötelezte (a 3. lábjegyzetben hivatkozott a Xenides-Arestis II-ügyben hozott ítélet 40. §-a), lásd még a Xenides Arestis kontra Törökország I ügyben 2005. március 14-én, az elfogadhatóság tárgyában hozott végzést.

52. Mindenképpen mérlegelni kellene, hogy az EJEE 6. cikkének (1) bekezdésében rögzített tisztességes eljárásról és hatékony jogvédelemhez való jog megköveteli-e, hogy végrehajtsák a nicosiai körzeti bíróság M. Apostolides igényeit közvetlenül érintő ítéletét²⁴. Az EJEB azonban effajta jogot – amennyire látható – eddig csak magában az ítélet meghozatalának államában történő végrehajtás vonatkozásában ismert el²⁵. A kérdés, hogy az EJEE 6. cikkének (1) bekezdése kötelez-e a külföldön született határozatok elismerésére és végrehajtására is, ehelyütt nyitva maradhat, mivel a 44/2001 rendelet a már bemutatott okokból további megkövetések nélkül alkalmazható, és effajta jogosultságot keletkeztet. Mindenesetre az EJEE 6. cikkének (1) bekezdése sem vezetne a rendelet emberi jogokkal összhangban álló, megfelelő alkalmazásától eltérő eredményre.

53. Mindent összevetve az első kérdésre a következő válasz adandó:

A közösségi vívmányok alkalmazásának a 2003. évi csatlakozási okmányhoz csatolt 10. jegyzőkönyv 1. cikkének (1) bekezdésében

a Ciprusi Köztársaság kormány tényleges ellenőrzése alá nem tartozó területei tekintetében előírt felfüggesztése nem zárja ki, hogy a Ciprusi Köztársaság bírósága által a kormánya által nem ellenőrzött területet érintő ítéletet egy másik tagállam bírósága a 44/2001 rendelet alapján elismerje és végrehajtsa.

B – *A második, harmadik, negyedik és ötödik kérdéstről*

54. A Court of Appeal az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második, harmadik, negyedik és ötödik kérdésben a 44/2001 rendelet 35. cikke (1) bekezdésének és a 34. cikke 1. és 2. pontjának értelmezését kéri az említett előírások értelmében fennálló esetleges elismerési és végrehajtási akadályokra tekintettel. Mielőtt e kérdéseket megválaszolhatnánk, tisztázni kell, hogy a rendelet hatálya alá tartozik-e az eset. A Bizottság ugyanis kétségesnek tartja, hogy beszélhetünk-e a rendelet 1. cikke (1) bekezdésének értelmében vett polgári és kereskedelmi ügyről.

1. A rendelet hatályára vonatkozó előzetes megjegyzések

55. A Bizottság ugyan elismeri, hogy az M. Apostolides és az Orams házaspár közötti jogvita esetében magánszemélyek közötti ügyről van szó. Úgy véli azonban,

24 – Ehhez lásd Matscher, F., „Grundfragen der Anerkennung und Vollstreckung ausländischer Entscheidungen in Zivilsachen”, in: *Zeitschrift für Zivilprozess (ZZP)* 1990, 294. és 318. o.; uő „Die indirekte Wirkung des Art. 6 EMRK bei der Anerkennung und Vollstreckung ausländischer Entscheidungen”, in: *Festschrift für Helmut Kollhoser*, 2004, 427. o., 444. és azt követő oldalak; Geimer, R., „Menschenrechte im internationalen Zivilverfahrensrecht”, in: *Aktuelle Probleme des Menschenrechtsschutzes, Berichte der deutschen Gesellschaft für Völkerrecht*, 33. kötet, Heidelberg 1994, 219. és azt követő oldalak.

25 – Lásd az EJEB 18357/91. sz., Hornsby kontra Görögország ügyben 1997. március 19-én hozott ítéletének (Recueil des arrêts et décisions 1997 – II.) 40. §-át és az 59498/00. sz., Burdov kontra Oroszország ügyben 2002. május 7-én hozott ítélet (ECHR 2002 – III) 34. §-át.

hogy tágabb összefüggésbe kell helyezni azt, és figyelemmel kell lenni arra, hogy a lakóhelyüket elhagyni kényszerült ciprusi görögök ingatlanairól szóló viták Észak-Ciprus katonai megszállásában gyökereznek.

56. A nemzetközi gyakorlatnak megfelelően, hogy a fegyveres konfliktusokat követően kialakult egyéni tulajdoni viták megoldását külön intézményekre ruházzák, ahogy ez a Ciprus újraegyesülését célzó Annan-tervben is szerepelt. Ennek meghíúsulása után az ÉCTK az EJEB iránymutatásának²⁶ megfelelő szabályozást fektetett le a kártalanítási igények rendezésére, és megalakított egy tulajdoni ügyekkel foglalkozó bizottságot. A bizottság feladatkörébe tartozó, a tulajdon eredeti tulajdonjogi állapotának visszaállítására és a használat megtagadására tekintettel követelhető kártalanításra vonatkozó igények közjogi jellegűek.

57. A 44/2001 rendelet alkalmazásakor tekintettel kell lenni arra, hogy egy vagylagos, EJEE-vel összhangban álló út is nyitva áll. A rendelet 71. cikkének (1) bekezdése nem érinti azokat a megállapodásokat, amelyek bizonyos jogterületek vonatkozásában a joghatóságot és a határozatok elismerését vagy végrehajtását szabályozzák. Az EJEB felügyelete mellett létrehozott kártalanítási szabályrendszer ilyen megállapodásnak tekinthető.

58. Ehhez kapcsolódóan először is fel kell idézni az állandó ítélkezési gyakorlatot, amely szerint a „polgári és kereskedelmi ügy” önálló

közösségi jogi fogalom, amelyet a 44/2001 rendelet, illetve a Brüsszeli Egyezmény céljára és felépítésére, valamint a nemzeti jogrendszerek összességéből következő alapvető elvekre hivatkozással kell értelmezni²⁷.

59. A rendelet hatálya alól ezzel kapcsolatban csak azok a jogviták képeznek kivételt, amelyekben egy hatóság áll magánszeméllyel szemben, és a jogvita tárgyát a közhatalmi jogosítványok hatóság általi gyakorlása képezi²⁸. Ezért a Bizottság által hivatkozott Lechouritou-ügy²⁹ egy magánszemély Németországi Szövetségi Köztársaság elleni keresetére vonatkozott, amelyet a Wehrmacht által elkövetett háborús bűncselekmények okozta károk miatt indított.

60. A jelen esetben azonban M. Apostolides nem állami szervvel szemben kíván eredeti állapot helyreállítására irányuló vagy kártalanítási igényt érvényesíteni, hanem az Orams házaspárral szemben egy ingatlan eredeti tulajdonjogi állapotának visszaállítására nézve támaszt polgári jogi igényt, valamint az ingatlan elmaradt hasznaival összefüggésben további igényeket.

27 – Lásd a 29/76. sz. LTU-ügyben 1976. október 14-én hozott ítéletet (EBHT 1976., 1541. o.); a 814/79. sz. Rüffer-ügyben 1980. december 16-án hozott ítélet (EBHT 1980., 3807. o.) 7. pontját; a C-271/00. sz. Baten-ügyben 2002. november 14-én hozott ítélet (EBHT 2002., I-10489. o.) 28. pontját; a C-266/01. sz. Préservatrice foncière TIARD ügyben 2003. május 15-én hozott ítélet (EBHT 2003., I-4867. o.) 20. pontját; a C-343/04. sz. CÉZ-ügyben 2006. május 18-án hozott ítélet (EBHT 2006., I-4557. o.) 22. pontját, valamint a C-292/05. sz., Lechouritou és társai ügyben 2007. február 15-én hozott ítélet (EBHT 2007., I-1519. o.) 29. pontját.

28 – A Brüsszeli Egyezményről lásd a C-167/00. sz. Henkel-ügyben 2002. október 1-jén hozott ítélet (EBHT 2002., I-8111. o.) 26. pontját.

29 – Hivatkozás a 27. lábjegyzetben.

26 – Ehhez lásd a 23. lábjegyzetben szereplő hivatkozásokat.

61. Ezen igényeknek a jellegén az sem változtat, hogy M. Apostolides esetlegesen másodlagos vagy járulékos közjogi természetű igényeket is támaszthat az ÉCTK hatóságaival szemben. Ennek megfelelően itt nem szükséges eldönteni, hogy ezek a másodlagos vagy járulékos igények eleve fennálltak-e, amikor M. Apostolides a nicosiai körzeti bíróság előtt a végrehajtandó ítélet meghozatalát kérte³⁰.

62. A Bíróság ugyan már kimondta, hogy az a tény, hogy a felperes olyan szándék alapján jár el, amelynek forrása a közhatalom gyakorlása során történt valamely cselekmény, elegendő ahhoz, hogy a felperes kérése a Brüsszeli Egyezmény hatálya alól kizártnak minősüljön, akármilyen jellegű eljárást is kínál számára a nemzeti jog e tekintetben³¹. E tekintetben azt gondolhatnánk, hogy a tulajdon korlátozása eredendően a török haderő, illetve az ÉCTK hatóságainak intézkedéseire vezethető vissza. A Bíróság hivatkozott megállapítása azonban csak abban az esetben érvényes, ha a jogvitában állami szerv szerepel valamely magánszeméllyel szemben³².

63. Amennyiben nagyszámú jogviszony áll fenn – részben közhatalmi szerv és magánszemély közötti jogviszonyok, részben pedig csak magánszemélyek közötti jogviszonyok –, figyelembe kell venni a jogvita felei közötti

jogviszonyt, az indított kereset alapját, valamint megindításának módját is³³. Az alapügyben egy magánszemély felperes érvényesít a polgári bíróság előtt polgári jogi igényt más magánszemélyekkel szemben, így az összes releváns körülmény alapján egyértelműen magánjogi jogvita áll fenn.

64. Lehetséges, hogy e magánjogi igényeket a nemzeti vagy nemzetközi jogi szabályozás kizárja, és az érintett személy részére csak az állammal szembeni eredeti állapot helyreállítására irányuló vagy kártalanítási igény érvényesítését hagyja meg. Ez azzal a következménnyel járna, hogy a polgári jogi út többé nem állna nyitva.

65. A Ciprusi Köztársaság azonban szemmel láthatóan nem élt ezzel a lehetőséggel. Mind-ezidáig nem született erre vonatkozó nemzetközi megállapodás sem. A nicosiai körzeti bíróság és a magasabb fokú bíróságok mindenesetre nem vették figyelembe a polgári jogi igénynek vagy magának a polgári jogi útnak az effajta kizárását ítéleteikben. Még ha ez jogi hibát jelentene is, a Court of Appeal a végrehajtási eljárás keretében alapvetően nem vizsgálhatja felül sem a nicosiai körzeti bíróság joghatóságát (a 44/2001 rendelet 34. cikkének (3) bekezdése), sem az elismerendő ítélet megalapozottságát (a rendelet 36. cikke és 45. cikkének (2) bekezdése).

30 – Az erre vonatkozó szabályozások, amelyek az EJB véleménye szerint elvben megfelelnek az EJE előírásainak, csak 2005. december 22-én és 2006. március 30-án léptek hatályba (lásd a 23. lábjegyzetben hivatkozott Xenides-Arestis III-ügyben hozott ítélet 11. §-át).

31 – Lásd a 27. lábjegyzetben hivatkozott Rüffer-ügyben hozott ítélet 15. pontját és a 27. lábjegyzetben hivatkozott Lechouritou-ügyben hozott ítélet 41. pontját.

32 – Lásd a 27. lábjegyzetben hivatkozott Rüffer-ügyben hozott ítélet 8. pontját.

33 – Lásd a 27. lábjegyzetben hivatkozott Baten-ügyben hozott ítélet 31. pontját, a 27. lábjegyzetben hivatkozott Préservatrice foncière TIARD ügyben hozott ítélet 23. pontját és a C-265/02. sz. Frahuil-ügyben 2004. február 5-én hozott ítélet (EBHT 2004., I-1543. o.) 20. pontját.

66. A Bizottság úgy tűnik, azt az álláspontot képviseli, hogy a polgári jogi igényeket a nemzetközi jog is kizárja, mivel az ÉCTK elfogadta az EJEB által elvben jóváhagyott kártalanítási szabályozást.

ismert állami entitás bizonyos rendelkezései érvényesnek tekinthetők, ha az érintett lakosság által elszenvedhető hátrányok elkerülését szolgálják³⁷. Az azonban, ha a kártalanítási szabályozás az érintett terhére és a Ciprusi Köztársasággal való megállapodás nélkül érvényesen kizárná a polgári jogi igények érvényesítését, jóval túlmutatna ezen³⁸.

67. Ezzel az érveléssel nem tudok egyetérteni.

68. A Xenides-Arestis III-ügyben³⁴ hozott ítéletből, amelyben az EJEB pozitívan értékelt a kártalanítási szabályozás EJEE-vel való összhangját, nem szűrhető le, hogy e szabályozás érvényesen kizárja a Ciprusi Köztársaság joga alapján keletkező polgári jogi igények érvényesítését. Az EJEB épp ellenkezőleg, kifejezetten elvetette, hogy a felperes kártalanítási kérdésekben köteles lenne a tulajdoni ügyekkel foglalkozó bizottsághoz fordulni, és ehelyett maga ítelt meg kártérítést számára³⁵.

70. A Bizottság feltevése, miszerint a 44/2001 rendelet – 71. cikkének (1) bekezdése alapján – az EJEB által jóváhagyott kártalanítási szabállyal szemben háttérbe szorul, szintén nem elfogadható.

69. Az is kétséges, hogy képviselhető-e ettől eltérő álláspont. Hiszen az EJEB – a nemzetközi elismerés hiányára tekintettel – maga is tagadja az ÉCTK általi kisajátításoknak alapvetően bármely joghatását³⁶. Csupán azt ismeri el, hogy a nemzetközileg el nem

71. E rendelkezés előírja, hogy a rendelet nem érinti „azokat az egyezményeket, amelyeknek a tagállamok részesei, és amelyek egyes különös jogterületeken a joghatóságot, valamint a határozatok elismerését és végrehajtását szabályozzák”.

34 – Hivatkozás a 23. lábjegyzetben.

35 – A 23. lábjegyzetben hivatkozott Xenides-Arestis III-ügyben hozott ítélet 37. §-a.

36 – Lásd a 21. lábjegyzetben szereplő hivatkozásokat.

37 – Lásd a 20. lábjegyzetben hivatkozott Loizidou-ügyben hozott ítélet 45. §-át és a 23. lábjegyzetben hivatkozott Xenides-Arestis I-ügyben hozott ítéletet.

38 – Ez természetesen nem szükségszerűen jelenti azt, hogy a károsult egyszerre követelheti polgári jogi úton az ingatlan visszaadását, valamint a kisajátítás következtében kártalanítás fizetését. Amennyiben a párhuzamos eljárásokra van lehetőség, az egyik eljárásban elért előnyöket a jogalap nélküli gazdagodás elkerülése végett a másik eljárásban figyelembe kell venni.

72. Egyértelmű, hogy az ÉCTK kártalanítási szabályozása, az EJEB erre vonatkozó ítéletei, sőt maga az EJEE sem esik e meghatározás körébe. Igaz, hogy az EJEE egy egyezmény, de nem határoz meg különös szabályokat a joghatóság, valamint a határozatok elismerése és végrehajtása tekintetében azokon a különös jogterületeken, amelyek a rendelet hatálya alá tartoznak. Az ÉCTK egyoldalú szabályozása nem egyezmény. Az EJEB kapcsolódó ítéletei pedig nem foglalkoznak a polgári jogi határozatok elismerésével és végrehajtásával.

73. Le kell tehát szögezni, hogy az alapügyben elismerendő határozat a 44/2001 rendelet 1. cikke (1) bekezdésének értelmében vett polgári ügyet érint, tehát a rendelet hatálya alá tartozik.

2. A második kérdésről

74. A második kérdés alapján azt kell tisztázni, hogy a 44/2001 rendeletnek a 22. cikke 1. pontjával összefüggésben értelmezett 35. cikkének (1) bekezdése feljogosítja-e, illetve kötelezi-e a tagállami bíróságokat egy másik tagállam bírósága által hozott határozat elismerésének és végrehajtása elismerésének megtagadására akkor, ha ez a határozat a másik tagállam olyan területén fekvő ingatlanra vonatkozik, amely fölött e tagállam kormánya nem gyakorol tényleges ellenőrzést.

75. E kérdés megválaszolása előtt meg kell jegyezni, hogy a rendelet célja – annak (2), (6), (16) és (17) preambulumbekzdése alapján – a polgári és kereskedelmi ügyekben hozott, tagállamokból származó határozatoknak – azok gyors és egyszerű elismerése és végrehajtása céljából – az alaki követelmények egyszerűsítésével szabad mozgást biztosítani³⁹.

76. E célra tekintettel a 44/2001 rendelet 33. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy a valamely tagállamban hozott határozatokat más tagállamban külön eljárás nélkül elismerik. Az elismerés csupán a 34. és a 35. cikkben rögzített esetekben tagadható meg.

77. A 44/2001 rendelet 38. cikkének (1) bekezdése szerint valamely tagállamban hozott és ebben az államban végrehajtható határozatot más tagállamban akkor hajtanak végre, ha azt bármely érdekelt fél kérelmére ott végrehajthatónak nyilvánították. A rendelet 45. cikkének (1) bekezdése hasonlóképpen

39 – A C-283/05. sz. ASML-ügyben 2006. december 14-én hozott ítélet (EBHT 2006., I-12041. o.) 23. pontja.

csak arra jogosítja a bíróságot, hogy kizárólag a 34. és 35. cikkben meghatározott okok egyike alapján utasíthatja el a végrehajthatóságot megállapító határozatot.

78. Ezzel kapcsolatban a rendelet 35. cikkének (3) bekezdése rögzíti azt az elvet, miszerint a származási tagállam bíróságának joghatósága nem vizsgálható felül. A 35. cikk (1) bekezdése szerint létezik egy kivétel bizonyos kizárólagos joghatósági okok, köztük – a rendelet 22. cikkének 1. pontjában megnevezett – az ingatlan fekvése szerinti bíróság kizárólagos joghatóságának megsértésére tekintettel.

79. A 22. cikk 1. pontja alapján azokra az eljárásokra, amelyek tárgya ingatlanon fennálló dologi jog vagy ingatlan bérlete, illetve haszonbérlete, lakóhelyre való tekintet nélkül annak a tagállamnak a bíróságai rendelkeznek kizárólagos joghatósággal, ahol az ingatlan található. E rendelkezést a rendelet 35. cikke (1) bekezdése értelmében sértené, ha a határozat olyan ingatlanon fennálló dologi jogot érintene, amely nem az ítéletet hozó állam, tehát a Ciprusi Köztársaság területén, hanem egy másik tagállam területén fekszik.

80. Ahogy azt M. Apostolides, a görög és a ciprusi kormány, valamint a Bizottság helytállóan előadja, nemzetközi jogi szem-

pontból a Ciprusi Köztársaság alkotja Ciprus szigetén az egyetlen elismert államot⁴⁰. Az állam területe magában foglalja a sziget északi részét is, amelyen a vita tárgyát képező ingatlan található⁴¹. Az e területet ténylegesen ellenőrző ÉCTK-t Törökországon kívül semmilyen más állam nem ismeri el⁴². A 10. jegyzőkönyvből következik, hogy a csatlakozási okmányt aláíró államok is a Ciprusi Köztársaság államterülete részének, tehát csatlakozott területnek tekintik Észak-Ciprust. Különben szükségtelen lett volna a közösségi vívmányok alkalmazásának a sziget e területén történő felfüggesztése.

81. A határozat, amelynek végrehajthatóságát a kérdést előterjesztő bíróságnak kell határozatában megállapítania, egy, a Ciprusi Köztársaság területén fekvő ingatlanon fennálló – legalábbis részben⁴³ – dologi jogot, nevezetesen tulajdonjogot érint. A 44/2001 rendelet 22. cikke 1. pontjának szó

40 – Lásd a 2. lábjegyzetben hivatkozott Anastasiou és társai ügyben hozott ítélet 40. pontját.

41 – Lásd többek között Tomuschat, C., „The Accession of Cyprus to the European Union”, in: P. Häberle / M. Morlock / V. Skouris (szerk.), *Festschrift für D. Tsatsos*, Baden-Baden, 2003, 672. és 676. o.

42 – Lásd Gulmann főtanácsnok 2. lábjegyzetben hivatkozott Anastasiou-ügyben ismertetett indítványának 12. pontját. Az ENSZ Biztonsági Tanácsa kifejezetten elítélte a Köztársaság kikiáltását és az ÉCTK el nem ismerésére szolgált fel (lásd az 1983. november 18-i 541 (1983) sz. határozatot és az 1984. május 11-i 550 (1984) sz. határozatot, melyek a www.unfcyp.org/nqcontent.cfm?id=1636 címen érhetők el). 1983. november 16-án (*Az Európai Közösségek Hírlevele*, 11/1983. szám, 2.4.1.) és 1984. március 27-én kelt nyilatkozataikkal (*Az Európai Közösségek Hírlevele* 3/1984. szám, 2.4.3.) az Európai Politikai Együttműködés keretében a tagállamok külügyminiszterei is elítélték a függetlenség kikiáltását. Az elismerés kérdéséről lásd: Talmon, S., *Kollektive Nichtanerkennung illegaler Staaten*, Tübingen, 2006, 41. és azt követő oldalak.

43 – Amennyiben a használatért kártalanítást ítélnék meg, a 22. cikk 1. pontját nem lehet alkalmazni (lásd a C-292/93. sz. Lieber-ügyben 1994. június 9-én hozott ítélet [EBHT 1994., I-2535. o.] 15. pontját).

szerinti értelmezése esetén tehát nem fér kétség e tagállam kizárólagos joghatóságához.

82. Az Orams házaspár azonban úgy véli, hogy ez az eredmény ellentétes a rendelkezés céljával.

83. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint elsősorban az indokolja az ingatlan fekvése szerinti állam bíróságainak kizárólagos joghatóságát, hogy az ingatlan fekvése szerinti bíróság a legalkalmasabb arra, hogy döntsön olyan jogvitákban, amelyek tárgya ingatlanon fennálló dologi jog⁴⁴. A vonatkozó jogvitákat ugyanis általában a fekvés helye szerinti állam joga alapján kell eldönteni. Ezenkívül gyakran szükség van a helyszínen történő tények feltárására. Ennek következtében a gondos igazságszolgáltatás követelményének tesz eleget, hogy az ingatlan fekvése szerinti bíróság – a földrajzi közelség folytán – kizárólagos joghatósággal rendelkezék⁴⁵.

84. Ebből az Orams házaspár arra következtet, hogy a 44/2001 rendelet 22. cikkének 1. pontját megszorítóan kell értelmezni, és az nem alapozza meg a Ciprusi Köztársaság

bíróságainak joghatóságát az északi területen található ingatlanokon fennálló jogokkal kapcsolatos keresetek elbírálására. Az e terület feletti tényleges ellenőrzés hiányában a Ciprusi Köztársaság bíróságai ugyanis nem mondható, hogy ahhoz különösebben közel lennének.

85. Arra, hogy ez a – rendelkezés megfogalmazása alapján nem igazolható – álláspont helyes-e, végülis nem kell választ adni. A 44/2001 rendelet 22. cikkének 1. pontja ugyanis csak akkor sérülne, ha a Ciprusi Köztársaság bírósága helyett – a dolog fekvése következtében – valamely másik *tagállam* bíróságai rendelkeznének joghatósággal. Nem világos, hogy mely tagállam jöhetne szóba. A nemzetközi jogi helyzettől eltekintve az ÉCTK legjobb esetben is csak harmadik országnak minősülne. Mivel azonban a 22. cikk 1. pontja közvetlenül nem alapozza meg valamely harmadik állam bíróságainak kizárólagos joghatóságát, e rendelkezés megsértése még ezen előfeltételek mellett sem merül fel.

86. A szakirodalomban ugyan vita folyik arról, hogy a 22. cikk 1. pontja harmadik állam előnyére szolgáló közvetett hatással jár-e⁴⁶. A Bíróság azonban úgy tűnik, hogy kizárja e hatást. Így a Luganói Egyezmény megkötéséről alkotott véleményében kifejti, hogy egy harmadik állam területén található ingatlan fekvése szerinti kizárólagos joghatóság csak azért szorítja háttérbe a rendelet 2. cikke szerinti, a tagállamot az alperes lakóhelye

44 – A Brüsszeli Egyezményről szóló ítéletek közül lásd a 73/77. sz. Sanders-ügyben 1977. december 14-én hozott ítélet (EBHT 1977., 2383. o.) 10. és 11. pontját; a C-115/88. sz., Reichert és Kockler ügyben 1990. január 10-én hozott ítélet (EBHT 1990., I-27. o.) 10. pontját; a C-73/04. sz. Klein-ügyben 2005. október 13-án hozott ítélet (EBHT 2005., I-8667. o.) 16. pontját; a C-343/04. sz. ČEZ-ügyben 2006. május 18-án hozott ítélet (EBHT 2006., I-4557. o.) 28. pontját. Lásd még a Brüsszeli Egyezményről szóló Jenard-jelentés (HL C 59., 1979., I. o.) 35. pontját.

45 – Lásd erről különösen a 44. lábjegyzetben hivatkozott ČEZ-ügyben hozott ítélet 29. pontját.

46 – A vita állásáról lásd Rauscher/Mankowski, *Europäisches Zivilprozessrecht*, 2. kiadás., München 2006., A Brüsszel I. rendelet 22. cikke, 26. pont; Layton/Mercer, *European Civil Practice*, 2. kiadás., London 2004., 19.010. pont.

alapján megillető joghatóságot, mert a Luganói Egyezmény a rendelet 22. cikkével azonos rendelkezést tartalmaz; pusztán a rendelet alapján az alperes közösségi lakóhelye maradna a joghatósággal rendelkező fórum⁴⁷.

87. Mindenképpen elhibázott lenne, ha a 44/2001 rendelet 35. cikkének (1) bekezdésére vonatkozóan is megengedhetőnek tartanánk egy ilyen közvetett hatást. A 35. cikk (1) és (3) bekezdésének kölcsönös egymásra hatása eredményeként ugyanis azt kapjuk, hogy az elismerés és végrehajtás megtagadása a joghatósági szabályok megsértésére tekintettel csak kivételesen megengedett. Ezért a 35. cikk (1) bekezdésének hatályát nem lehet azáltal kiterjeszteni, hogy egy harmadik – a Luganói Egyezményhez nem csatlakozott – ország bíróságai joghatóságának megsértése is elismerési akadállyá válik.

88. Csak a teljesség kedvéért említem meg, milyen hatással járna az, ha az ÉCTK-t – az itt ismertetett álláspont ellenére – harmadik országhoz hasonlóan kezelnénk. Ebben az esetben az ott fekvő ingatlanokkal kapcsolatos jogvitákban a Ciprusi Köztársaság bíróságait nem illethné meg kizárólagos joghatóság a 44/2001 rendelet 22. cikkének 1. pontja alapján. Tehát az általános joghatósági szabályok érvényesülnének. Az, hogy ezek alapján a

nicosiai körzeti bíróság valóban rendelkezne-e joghatósággal⁴⁸, a rendelet 35. cikkének (3) bekezdése alapján irreleváns lenne határozatának elismerése és végrehajtása szempontjából.

89. A második kérdésre ezért azt a választ kell adni, hogy a 44/2001 rendeletnek a 22. cikke 1. pontjával összefüggésben értelmezett 35. cikkének (1) bekezdése nem jogosítja fel a tagállami bíróságokat egy másik tagállam bírósága által hozott határozat elismerésének és végrehajtásának megtagadására akkor, ha ez a határozat a másik tagállam olyan területén fekvő ingatlanra vonatkozik, amely fölött e tagállam kormánya nem gyakorol tényleges ellenőrzést.

3. A harmadik kérdésről

90. A harmadik kérdés a 44/2001 rendelet 34. cikkének 1. pontjában szereplő közrendi kifogás értelmezésére vonatkozik. A kérdést előterjesztő bíróság azt szeretné megtudni, hogy megtagadható-e egy határozat elismerése és végrehajtása e közrendi kifogás alapján, ha e határozat ténylegesen nem hajtható végre abban az államban, ahol meghozták, mivel az állam olyan területén található ingatlanra

48 – Figyelembe vehető lenne viszont a 44/2001 rendelet 2. cikkének (1) bekezdése szerint az alperes lakóhelye szerinti állam joghatósága. Azt, hogy a lapjai nyaraló az Egyesült Királyságban található lakóhely mellett mennyiben tekinthető további lakóhelynek, a rendelet 59. cikkének (1) bekezdése szerint a *lex fori* alapján lehet meghatározni. Azonban amiatt, hogy a lakóhely Észak-Cipruson fekszik, a rendelet 22. cikke 1. pontjának alkalmazásához hasonló probléma merül fel.

47 – A 8. lábjegyzetben hivatkozott 1/03. sz. vélemény 153. pontja.

vonatkozik, amely fölött e tagállam kormánya nem gyakorol tényleges ellenőrzést.

91. A 44/2001 rendelet 34. cikkének 1. pontja rögzíti, hogy a határozat nem ismerhető el, amennyiben az ilyen elismerés nyilvánvalóan ellentétes annak a tagállamnak a közrendjével, ahol az elismerést kéri.

92. A Krombach-ügyben⁴⁹ hozott, elvi jelentőségű ítéletében a Bíróság megállapította, hogy a Brüsszeli Egyezmény 27. cikkét – amely a 44/2001 rendelet 34. cikkének előzménye – szigorúan kell értelmezni. A rendelkezés ugyanis akadályt képez az Egyezmény egyik alapvető célkitűzésének megvalósítása előtt, amely az ítéletek Közösségen belüli korlátok nélküli mozgását biztosító autonóm és teljes rendszer létrehozását tartja szem előtt. Közelebbről az Egyezmény 27. cikkének 1. pontjában szereplő közrendi záradék alkalmazására csak kivételes esetekben van lehetőség⁵⁰.

93. Ebből a Bíróság az alábbi következtetést vonta le:⁵¹

49 – A C-7/98. sz. Krombach-ügyben 2000. március 28-án hozott ítélet (EBHT 2000., I-1935. o.) 19–21. pontja. Lásd még a C-38/98. sz. Renault-ügyben 2000. május 11-én hozott ítélet (EBHT 2000., I-2973. o.) 26. pontját.

50 – A 49. lábjegyzetben hivatkozott Krombach-ügyben hozott ítélet 21. pontja és a 49. lábjegyzetben hivatkozott Renault-ügyben hozott ítélet 26. pontja, amely a 145/86. sz. Hoffmann-ügyben 1988. február 4-én hozott ítélet (EBHT 1988., 645. o.) 21. pontjára és a C-78/95. sz., Hendrikman és Freyen ügyben 1996. október 10-én hozott ítélet (EBHT 1996., I-4943. o.) 23. pontjára hivatkozik.

51 – A 49. lábjegyzetben hivatkozott Krombach-ügyben hozott ítélet 37. pontja és a 49. lábjegyzetben hivatkozott Renault-ügyben hozott ítélet 30. pontja.

„Az Egyezmény 27. cikkének 1. pontjában szereplő közrendi záradék alkalmazása csak abban az esetben képzelhető el, ha a másik szerződő államban hozott ítélet elismerése vagy végrehajtása annyira elfogadhatatlan mértékben ellentétes a megkeresett állam jogrendjével, hogy az valamely alapelv sérelmét jelenti. A külföldi határozatok érdemi felülvizsgálatára vonatkozó tilalom tiszteletben tartása érdekében e sérelemnek olyan jogszabály nyilvánvaló megsértésén kell alapulnia, amely a megkeresett állam jogrendjében lényegi jelentőségűnek tekinthető, vagy olyan jog megsértésén, amelyet e jogrendben alapvetőnek ismernek el.”

94. Végezetül, a Bíróság leszögezte, hogy bár a szerződő államok az Egyezmény 27. cikkének 1. pontjában foglalt fenntartás értelmében alapvetően saját nemzeti szempontjaiknak megfelelően, szabadon határozhatják meg közrendi követelményeiket, e fogalom korlátai az Egyezmény értelmezésével kapcsolatos kérdéseket képeznek⁵². Így bár nem a Bíróságra tartozik az, hogy meghatározza a szerződő állam közrendjének tartalmát, az már rá hárul, hogy ellenőrizze azokat a korlátokat, amelyek között a szerződő állam bírósága e fogalom alkalmazásához folyamodhat annak érdekében, hogy ne ismerjen el valamely, más szerződő állam bíróságától származó határozatot⁵³.

52 – A 49. lábjegyzetben hivatkozott Krombach-ügyben hozott ítélet 22. pontja és a 49. lábjegyzetben hivatkozott Renault-ügyben hozott ítélet 27. pontja.

53 – A 49. lábjegyzetben hivatkozott Krombach-ügyben hozott ítélet 23. pontja és a 49. lábjegyzetben hivatkozott Renault-ügyben hozott ítélet 28. pontja.

95. E megállapításokra tekintettel azt kell megvizsgálni, hogy egy határozatnak az ítélet meghozatalának államában való tényleges végrehajthatóságának hiányát tekinthetjük-e úgy, mint a közrend – 44/2001 rendelet 34. cikke 1. pontjának értelmében vett – nyilvánvaló megsértését, amely kizárja a többi tagállamban történő elismerést és végrehajtást.

96. Ahogy arra a görög kormány és a Bizottság helyesen rámutat, a 44/2001 rendelet 38. cikkének (1) bekezdése alapján valamely határozatnak a meghozatal államában való végrehajthatósága előfeltétele annak, hogy egy másik tagállam bíróságai annak végrehajthatóságát határozattal megállapítsák. Tehát a végrehajtható okiratnak nem szabad erősebb joghatással bírnia a végrehajtás államában, mint a határozat meghozatalának tagállamban.⁵⁴

97. A Coursier-ügyben⁵⁵ hozott ítéletben a Bíróság a Brüsszeli Egyezmény 31. cikkének vonatkozó szakaszát úgy értelmezte, hogy a „végrehajtható” fogalom csupán a külföldi ítéletek alaki szempontú végrehajthatóságát takarja, nem pedig azokat a feltételeket, amelyek alapján e határozatok a határozat meghozatalának államában végrehajthatók. Az alaki végrehajthatóság akkor hiányzik, ha a határozat ellen jogorvoslatot terjesztettek elő, illetve terjeszthetnek még elő, és a határozatot nem nyilvánították előzetesen végrehajthatóvá.

98. Ellentétes lenne a 44/2001 rendelet céljával, amely a határozatok szabad mozgását egyszerűsített elismerés és végrehajtás által kívánja biztosítani⁵⁶, ha a végrehajthatóságot megállapító határozat az ítélet meghozatalának államában fennálló tényleges végrehajthatósági feltételektől függne. Az alaki végrehajthatóságtól eltérően, a rendelet 54. cikke alapján kibocsátott tanúsítvány nem igazolja automatikusan, hogy egy határozat a meghozatal államában ténylegesen végrehajtható-e, és ha igen, milyen körülmények között. A végrehajtás gyakorlati akadályai azonban nem érintik az ítélet joghatását.

99. A jelen eset maga mutatja be azokat a lehetséges bizonytalanságokat, amelyekkel a tényleges végrehajthatósághoz kötöttség járna. Igaz, hogy néhány végrehajtható okiratba foglalt követelést jelenleg nem lehet Cipruson végrehajtani, mivel a Ciprusi Köztársaság kormánya nem képes közhatalmának gyakorlására az ingatlan fekvési helyén. Másrészt viszont – amennyiben az Orams házaspár rendelkezik ott vagyonnal, például bankszámlával vagy egyéb követeléssel – a pénzkövetelés behajtható a szigetnek a Ciprusi Köztársaság kormánya által ellenőrzött részén is.

100. Mivel a rendelet 38. cikkének (1) bekezdésében kifejezetten lefektették, hogy egy határozatnak a meghozatal államában való

54 – Lásd a 44. lábjegyzetben hivatkozott Jenard-jelentés 47. és azt követő oldalát.

55 – A C-267/97. sz. Coursier-ügyben 1999. április 29-én hozott ítélet (EBHT 1999., I-2543. o.) 29. pontja.

56 – Erről lásd a jelen indítvány 75. pontját.

végrehajthatósága előfeltétele annak, hogy egy másik tagállam bíróságai annak végrehajthatóságát határozattal megállapítsák, e feltételt a közrendi kifogás keretében sem lehet másképp értelmezni. E gondolatmenetet követve a 44/2001 rendelet 35. cikke (3) bekezdésének második mondata például kifejezetten kizárja, hogy a – 35. cikk alapján nem vizsgálható – hatáskör hiányát mégis a közrend 34. cikk (1) bekezdése szerinti megsértésének tekintsék.

101. A Bizottság és hozzá csatlakozva az Orams házaspár is felveti továbbá azt a kérdést, hogy felhozható-e végrehajtás elleni kifogásként egyéb közrendre hivatkozó indok. Úgy gondolják, hogy a nicosiai körzeti bíróság ítéletének elismerése és végrehajtása sértheti a „nemzetközi közrendet” azzal, hogy aláassa a nemzetközi közösség Ciprus kérdésének megoldására irányuló fáradozásait.

102. Ezzel kapcsolatban először is le kell szögezni, hogy maga a kérdést előterjesztő bíróság nem mérlegelte az Egyesült Királyság területén történő elismerés és végrehajtás elutasításának effajta indokát. A Bíróságot azonban alapvetően köti az előzetes döntéshozatal iránti kérelem azon tárgya, amelyet a kérdést előterjesztő bíróság az előzetes döntéshozatalra utaló határozatában megállapított. Az eljárás résztvevői ezért általában

nem jogosultak a Bíróság elé ezen túlmutató, további kérdéseket terjeszteni⁵⁷.

103. Ez különösen igaz a közrend – 44/2001 rendelet 34. cikkének 1. pontja szerinti – fogalmának értelmezésére, mivel a tagállamok hivatottak a saját nemzeti szempontjaiknak megfelelő közrendi követelményeik meghatározására⁵⁸. Ráadásul az Egyesült Királyság kormánya nem vett részt a jelen eljárásban. Ezért a Bíróság nem rendelkezik megbízható információkkal arról, hogy a Bizottság által vázolt indokok a tagállam közrendjének részét képezik-e.

104. A Bizottság azonban kifejezetten a *nemzetközi* közrendre hivatkozik. Elismeri ugyan, hogy a 34. cikk 1. pontja csak annak a *tagállamnak* a közrendjére vonatkozik, amelyben a határozat elismerését kérik. Véleménye szerint azonban semmi nem szól az ellen, hogy a nemzeti közrend részének tekintsük a nemzetközi közrendi okokat is.

57 – A 44/65. sz. Singer-ügyben 1965. december 9-én hozott ítélet (EBHT 1965., 1267., 1275. o.); a C-412/96. sz., Kainuun Liikenne és Pohjolan Liikenne ügyben 1998. szeptember 17-én hozott ítélet (EBHT 1998., I-5141. o.) 23. pontja; a C-296/08. PPU. sz. Santesteban Goicoechea-ügyben 2008. augusztus 12-én hozott ítélet (EBHT 2008., I-6307. o.) 46. pontja, valamint a C-404/07. sz. Katz-ügyben 2008. október 9-én hozott ítélet (EBHT 2008., I-7607. o.) 37. pontja.
58 – Lásd a jelen indítvány 94. pontját és az 52. lábjegyzetben szereplő hivatkozásokat.

105. Amennyiben a Bíróság helyénvalónak találja ennek az álláspontnak a megvitatását, noha nem tartozik az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyához, a véleményem ezzel kapcsolatban a következő.

106. A Krombach-ügyben⁵⁹ hozott ítéletben a Bíróság feladatának tekintette, hogy megvizsgálja azokat a korlátokat, amelyek között a Brüsszeli Egyezmény szerződő államának valamely bírósága a közrend fogalmának alkalmazásához folyamodhat annak érdekében, hogy ne ismerjen el valamely, más szerződő állam bíróságától származó határozatot. Mivel az alapvető jogok – ahogy azokat az EJEE rögzíti – az általános jogelvek szerves részét képezik, a Bíróság arra következtetett, hogy a tagállamok bíróságainak jogukban áll az alapvető jogok nyilvánvaló megsértésével született külföldi határozat elismerését megtagadni⁶⁰.

107. Tehát a Bíróság e tekintetben tényleges kapcsolatot létesített az EJEE által nemzetközi szinten biztosított alapvető jogok és a nemzeti közrend között. A valamely másik tagállamban hozott ítélet elismerésének megtagadása ezek szerint akkor egyeztethető össze a 44/2001 rendelet 34. cikkének 1. pontjával, ha a tagállami közrend által támasztott követelmények alapján az EJEE által rögzített alapvető jogok nyilvánvaló megsértése orvosolható.

59 – A 49. lábjegyzetben hivatkozott Krombach-ügyben hozott ítélet 23. pontja.

60 – A 49. lábjegyzetben hivatkozott Krombach-ügyben hozott ítélet 25–27. és 38–40. pontja.

108. Még nem teljesen tisztázott, hogy a bíróságoknak nemcsak jogukban áll-e, hanem esetleg egyenesen kötelességük is a külföldi ítéletek végrehajtásának megtagadása, ha az nyilvánvalóan közösségi alapjogot sért. Emellett szól az, hogy a tagállami bíróságokat – az állandó ítélkezési gyakorlat alapján – kötik az alapjogok, ha a közösségi jog hatálya alá tartozó tényállással kapcsolatban járnak el⁶¹.

109. A jelen esetben azonban a Bizottság nem arra hivatkozik, hogy az ítélet, amelynek a végrehajtását kéri, alapvető jogokat sért. Ehelyett inkább a ciprusi kérdéssel kapcsolatos nemzetközi politikai fejleményekről van szó. Ezek a fejlemények bizonyos mértékben jogilag kötelező jelleget öltöttek, hiszen azok az ENSZ Biztonsági Tanácsának határozataiban is szerepelnek⁶². Ez érvényes például az államok azon kötelezettségére is, miszerint kötelesek mindentől tartózkodni, ami a ciprusi konfliktust elmélyítheti.

110. A béke megőrzése és Ciprus területi integrációjának helyreállítása határozottan nemes cél. Az azonban nagymértékben

61 – Lásd a 201/85. és 202/85. sz., Klensch és társai egyesített ügyekben 1986. november 25-én hozott ítélet (EBHT 1986., 3477. o.) 8–10. pontját; az 5/88. sz. Wachauf-ügyben 1989. július 13-án hozott ítélet (EBHT 1989., 2609. o.) 19. pontját; a C-260/89. sz. ERT-ügyben 1991. június 18-án hozott ítélet (EBHT 1991., I-2925. o.) 42. és azt követő pontjait; a C-112/00. sz. Schmidberger-ügyben 2003. június 12-én hozott ítélet (EBHT 2003., I-5659. o.) 75. pontját, valamint a C-13/05. sz. Chacón Navas-ügyben 2006. július 11-én hozott ítélet (EBHT 2006., I-6467. o.) 56. pontját. Lásd erről még többek között Jayme, E., Kohler, C., *Europäisches Kollisionsrecht 2000: Interlokales Privatrecht oder universelles Gemeinschaftsrecht?*, in: *Praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrechts – IPRax*, 2000, 454. és 460. o.

62 – Lásd a jelen indítvány fenti 45. pontját és a 16. lábjegyzetben szereplő hivatkozásokat, valamint a Bíróság előtt folyamatban lévő, C-394/07. sz. Gambazzi-ügyben 2008. december 18-án ismertetett indítványom 43. pontját.

kétséges, hogy ezek a célok a Krombach-ügyben⁶³ kialakított ítélkezési gyakorlat alapján „a megkeresett állam jogrendjében lényegi jelentőségűnek tekinthető [...] [jogszabálynak], vagy olyan jognak” tekintendők-e, „amelyet e jogrendben alapvetőnek ismernek el”.

111. Ahogy azt már korábban kifejtettem, a Biztonsági Tanács Ciprust érintő határozataiban szereplő felszólítások és ajánlások mindenképpen túl általánosak ahhoz, hogy belőlük annak konkrét kötelezettségét lehessen levezetni, hogy a Ciprusi Köztársaság bíróságainak az Észak-Cipruson fekvő ingatlanokon fennálló tulajdoni jogokkal kapcsolatos ítéleteit nem lehet elismerni. Ettől eltekintve az sem világos, hogy egyáltalán az ítélet elismerése, jelen körülményekre tekintettel, a Ciprus-kérdés megoldására kedvező vagy káros hatást gyakorolna-e, és hogy az M. Apostolides alapvető jogainak védelméhez egyáltalán szükséges-e⁶⁴.

112. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdésre – ebből következően – azt a választ kell adni, hogy a tagállami bíróság nem tagadhatja meg valamely határozat elismerését és végrehajtását a 44/2001 rendelet 34. cikkének 1. pontjában szereplő közrendi kifogásra hivatkozással amiatt, hogy bár a határozat abban az államban, ahol meghozták, alakilag végrehajtható, a gyakorlatban azonban mégsem lehet végrehajtani.

63 – A 49. lábjegyzetben hivatkozott Krombach-ügyben hozott ítélet 37. pontja és a 49. lábjegyzetben hivatkozott Renault-ügyben hozott ítélet 30. pontja.

64 – Lásd a jelen indítvány 45. és 49–52. pontját.

4. A negyedik kérdésről

113. A negyedik kérdés arra keresi a választ, hogy megtagadható-e a mulasztási ítélet elismerése a 44/2001 rendelet 34. cikkének 1. pontja alapján az eljárást megindító iratok kézbesítésekor felmerült szabálytalanságok miatt, ha az ítéletet az alperes által indított jogorvoslati eljárás keretében felülvizsgálták.

114. A 34. cikk 2. pontja szerint a határozat nem ismerhető el, amennyiben az eljárást megindító iratot nem kézbesítették megfelelő időben és módon azon távollévő alperes részére, akinek a távollétében a határozatot meghozták, ahhoz, hogy védelméről gondoskodhasson. A kézbesítés effajta szabálytalanságára azonban a rendelkezés szerint nem lehet kifogásként hivatkozni, ha az alperes elmulasztotta a mulasztási ítéletet megtámadó eljárás kezdeményezését, annak ellenére, hogy lehetősége lett volna rá.

115. Az Orams házaspár jelen esetben a nicosiai körzeti bíróság előtt ténylegesen megtámadta a mulasztási ítéletet. Jogorvoslati kérelmüket teljes körű és tisztességes bírósági eljárás lefolytatása után amiatt utasították el, hogy nem terjesztettek elő megalapozott védekezést (arguable defence) a kérelemmel szemben. Ők mindazonáltal a kereset kézbesítésével kapcsolatban egy sor olyan körülményre hivatkoznak, amely megnehezítette

számukra a megfelelő időben történő védekezést, és e tekintetben a Brüsszeli Egyezmény 27. cikkének 2. pontjával kapcsolatos ítélkezési gyakorlatra⁶⁵ hivatkoznak.

116. Az ASML-ügyben⁶⁶ hozott ítéletében a Bíróság azonban rámutatott a 44/2001 rendelet 34. cikkének 2. pontja és a Brüsszeli Egyezmény 27. cikkének 2. pontja közötti különbségre. A Brüsszeli Egyezmény 27. cikkének 2. pontja előírja, hogy a határozatot nem ismerik el, „amennyiben az eljárást megindító iratot nem kézbesítették az alperes részére vagy tájékoztatták őt arról megfelelően és kellő időben ahhoz, hogy védelméről gondoskodhasson”.

117. A 44/2001 rendelet 34. cikkének 2. pontja értelmében ugyanakkor az eljárást megindító irat kézbesítésének szabályszerűsége nem feltétlenül bír döntő jelentőséggel⁶⁷. Ehelyett inkább a védelemhez való jog tényleges tiszteletben tartása a lényeg. Amennyiben az alperes, akinek a távollétében a határozatot hozták, elmulasztotta a határozatot megtámadó eljárás kezdeményezését, annak ellenére, hogy lehetősége lett volna rá, úgy a 44/2001 rendelet 34. cikkének 2. pontja a kézbesítési szabálytalanság ellenére vélelmezi a védelemhez való jog tiszteletben tartását.

118. Ennek következtében a Brüsszeli Egyezmény 27. cikkének 2. pontjával kapcsolatban említett ítélkezési gyakorlat nem alkalmazható a 44/2001 rendelet 34. cikkének 2. pontjára⁶⁸.

119. A rendelkezés módosítása komolyabb figyelmet fordít a határozatok elismerését és végrehajtását megkönnyítő célkitűzésre, anélkül azonban, hogy a védelemhez való jogot korlátozná, amelynek tiszteletben tartását a Bíróság biztosítja⁶⁹.

120. Jelen esetben lehetőség nyílt a nicosiai körzeti bíróság mulasztási ítéletének megtámadására, amellyel az Orams házaspár élt is. A 44/2001 rendelet 34. cikkének 2. pontjából erre az esetre az a következtetés vonható le, hogy az elismerést és végrehajtást a kereset kézbesítésének szabálytalanságára hivatkozással semmiképpen sem lehet megtagadni.

121. Ez azonban csak akkor érvényes, ha a védelemhez való jogot nem korlátozzák bizonyos körülmények – például a jogorvoslati eljárás kialakítása – alapján. Erre nézve azonban az alapeljárásban nincs adat. A kérdést előterjesztő bíróság megállapításai

65 – A C-305/88. sz. Lancray-ügyben 1990. július 3-án hozott ítélet (EBHT 1990., I-2725. o.) 23. pontja; a C-123/91. sz. Minalmet-ügyben 1992. november 12-én hozott ítélet (EBHT 1992., I-5661. o.) 21. pontja; az 50. lábjegyzetben hivatkozott Hendrikman és Freyen ügyben 1996. október 10-én hozott ítélet 18. pontja, valamint a C-3/05. sz. Verdoliva-ügyben 2006. február 16-án hozott ítélet (EBHT 2006., I-1579. o.) 29. pontja.

66 – A 39. lábjegyzetben hivatkozott ítélet 19. és azt követő pontjai.

67 – A 39. lábjegyzetben hivatkozott ASML-ügyben hozott ítélet 20. pontja.

68 – Léger főtanácsnok álláspontja szerint a 44/2001 rendelet keletkezésének történetéből látható, hogy a módosítás célzottan azon következmények ellen irányult, amelyek a Brüsszeli Egyezmény 27. cikkének 2. pontjával kapcsolatban hivatkozott ítélkezési gyakorlatból származtak (lásd a 39. lábjegyzetben hivatkozott ASML-ügyben 2006. szeptember 28-án ismertetett főtanácsnoki indítvány 51. és azt követő pontjait).

69 – Lásd a 39. lábjegyzetben hivatkozott ASML-ügyben hozott ítélet 23. és azt követő pontjait.

alapján az Orams házaspár a jogi érveit teljes körű és tisztességes bírósági eljárás keretében adhatta elő. Ezenfelül az Orams házaspár a jogorvoslatról született határozattal szemben további – bár sikertelen – jogorvoslati kérelmet terjesztett a legfelsőbb bíróság elé.

122. Amennyire megítélhető, az a körülmény sem korlátozta jelentősebben az Orams házaspár védelemhez való jogát, hogy az alperesnek a mulasztási ítélet hatályon kívül helyezése céljából a ciprusi jog alapján megalapozott védekezést kell előterjesztenie. A rendelet 36. cikke és 45. cikkének (2) bekezdése szerinti elismerési és végrehajtási eljárásban figyelmen kívül kell hagyni, hogy a ciprusi bíróságot az ügyben nem tudták meggyőzni jogi érvelésükkel.

123. Tehát a negyedik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 44/2001 rendelet 34. cikkének 2. pontját úgy kell értelmezni, hogy valamely mulasztási ítélet elismerését és végrehajtását nem lehet megtagadni az eljárást megindító irat kézbesítésének szabálytalanságára való hivatkozással, ha az alperesnek, akinek a távollétében a határozatot meghozták, először a mulasztási ítélet megtámadását kell kezdeményeznie, a határozatot az ítélet meghozatalának államában a bíróságok teljes körű és tisztességes eljárásban felülvizsgálták, és nem áll fenn arra nézve adat, hogy az alperes védelemhez való jogát ezen eljárásban megsértették volna.

5. Az ötödik kérdésről

124. A negyedik kérdésre adott válaszra tekintettel az ötödik kérdést nem szükséges megválaszolni.

V – Véggövetkeztetések

125. A fenti indokok alapján a Court of Appeal (England & Wales) (Civil Divison) által előterjesztett kérdésekre a következő válaszok adását javasolom:

„1. A közösségi vívmányoknak a Ciprusi Köztársaság azon részén való alkalmazásának felfüggesztése, amely felett a Ciprusi Köztársaság kormánya nem gyakorol tényleges ellenőrzést, amelyről a Cseh Köztársaság, az Észt Köztársaság, a Ciprusi Köztársaság, a Lett Köztársaság, a Litván Köztársaság, a Magyar

Köztársaság, a Máltai Köztársaság, a Lengyel Köztársaság, a Szlovén Köztársaság és a Szlovák Köztársaság csatlakozásának feltételeiről, valamint az Európai Unió alapját képező szerződések kiigazításáról szóló okmány Ciprusról szóló, 10. jegyzőkönyv 1. cikkének (1) bekezdése rendelkezik, nem képezi akadályát annak, hogy valamely másik tagállam bírósága a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet alapján elismerje és végrehajthatóvá nyilvánítsa a Ciprusi Köztársaság bírósága által hozott valamely olyan határozatot, amely a kormány tényleges ellenőrzése alá nem tartozó területre vonatkozik.

2. A 44/2001 rendeletnek a 22. cikke 1. pontjával összefüggésben értelmezett 35. cikkének (1) bekezdése nem jogosítja fel valamely tagállam bíróságát arra, hogy megtagadja valamely másik tagállam bírósága által hozott, ez utóbbi állam azon területrészén található ingatlanra vonatkozó határozat elismerését vagy végrehajtását, amely területrész felett ezen állam kormánya nem gyakorol tényleges ellenőrzést.
3. A tagállami bíróság nem tagadhatja meg valamely határozat elismerését és végrehajtását 44/2001 rendelet 34. cikkének 1. pontjában szereplő közrendi klauzulára való hivatkozással amiatt, hogy bár a határozat megfelel a végrehajthatóságához szükséges alaki követelményeknek, a gyakorlatban mégsem lehet végrehajtani.
4. A 44/2001 rendelet 34. cikkének 2. pontját úgy kell értelmezni, hogy valamely mulasztási ítélet elismerése és végrehajtása nem tagadható meg az eljárást megindító irat kézbesítésének szabálytalanságára való hivatkozással, ha a távollévő alperes (akinek távollétében a határozatot meghozták) kezdeményezhette a mulasztási ítélet megtámadását, a határozatot az ítélet meghozatalának államában a bíróságok teljes körű és tisztességes eljárásban felülvizsgálták, és semmi sem utal arra, hogy az alperes védelemhez való jogát ezen eljárásban megsértették volna.”